

Catalin

BUTLLETÍ INTERIOR DEL CASAL DE CATALUNYA DE PARÍS

Desencís i confiança

Hem estat esperant més de dos anys l'acte d'inauguració del carrer Pau Casals a París. Les coses oficials van lentes, però fa tres mesos tot és concretava i el departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, d'acord amb la Presidència, es feia càrrec de les celebracions que havien d'acompanyar aquest homenatge de la capital francesa a un dels més il·lustres dels catalans universals.

Pel Casal era una fita important i necessària. Important pel que comporta veure's abonat per les nostres autoritats i reconegut per l'alcaldia de París com a interlocutor vàlid i seriós per a col·laboracions futures. Necessària per a desvetllar tantes i tantes voluntats endormiscades fins avui i que arran d'aquests actes haurien vingut a contribuir en aquest traginar quotidià per mantenir amb dignitat el nom de Catalunya a París.

Ja sabeu tots que, per raons tècniques, ha estat ajornada aquesta inauguració. El desencís i la perplexitat ens han colpit. Reflexió feta, pensem que aquesta espera pot servir per a millorar el programa, refermar el llaç que ens uneix a les nostres institucions i refermar l'entesa amb tots aquells qui desitgen treballar pel Casal.

Per segona vegada en quatre anys s'han celebrat eleccions autonòmiques a Catalunya. No farem aquí cap balanç de guanyadors o perdedors, de tendències o de pactes entre uns i altres.

El que volem destacar és el fet que amb la democràcia el nostre poble esdevé adult i elegeix lliurement el que creu que li convé.

Durant quaranta anys hem estat esperant aquest moment i avui ens felicitem que el civisme i el bon comportament facin part de la nostra vida política.

Per nosaltres hi ha hagut un guanyador indiscutible, al marge dels resultats de les urnes: és el poble de Catalunya que ha decidit, dins del respecte i de la tolerància, el que desitjava, sense por ni temença i amb plena llibertat.

Qui deia que tot continua igual a casa nostra?

BUTLLETÍ
INTERIOR
DEL CASAL
DE CATALUNYA
DE PARÍS

41, rue Berzélius
75017 Paris
Tél. 263-06-81
C.C.P. 5685-77 Paris

Polycopié par nos soins
Associations étrangères
autorisées par
M. le ministre de l'Intérieur

"CALIU"

Vida del Casal

Programa d'activitats

Aquest any hem avançat el concurs de coques de Sant Joan per a poder ésser presents, ben nombrosos a l'àpat-caragolada organitzat pels nostres amics de l'Amicale dels Catalans de París; així, doncs.

El Concurs de coques tindrà lloc el dia **17 de juny a partir de les quatre de la tarda** en el local social. Fins ara cada vegada hem millorat la presentació i la qualitat. Si voleu guanyar el primer premi ja sabeu que us caldrà traça i, sobretot, desvetllar amb el seu flaïre l'enyor dels temps escolats que cadascú de nosaltres recorda davant la coca de Sant Joan. Apa, anem per feina!

I tots aquells que vulguin passar una agradable jornada al Parc de la Forsardière, a Voisins-le-Bretonneux, per gaudir d'un àpat de germanor amb els afiliats de l'Amicals dels Catalans, només cal que avisin al Casal (263.06.81), per reservar les places. Cal anar proveït d'unes bones graelles per a la carn i els caragols que, juntament amb la resta de l'àpat, us seran oferts pel preu de 70 francs.

El cafè, pastissos i puret, porteu-los vosaltres mateixos, puix que això no està comprès a la cistella. En canvi, podria córrer, saltar i ballar sardanes...

Així haurem acabat una temporada més, sense que hagim assolit donar la gran campanya, però satisfets d'haver continuat la tasca d'agermanar-nos i d'interessar-vos per les coses de casa nostra. El Consell directiu us agraeix la vostra col·laboració i us desitja bones vacances.

Setembre

11 de setembre.— Festa Nacional de Catalunya. Sabem que, a aquesta data, molts dels nostres socis gaudeixen encara de les vacances; l'experiència dels darrers tres anys, ens ha ensenyat que no som nombrosos per a commemorar aquesta data que és el símbol de la nostra resistència per a mantenir-nos fidels a Catalunya. Així és que les portes del Casal estaran obertes la tarda del dimarts 11 de setembre i a les sis es diran uns mots de recordança i en solidaritat a la celebració que a la mateixa hora tindrà lloc a Catalunya.

I el 23 de setembre, a les quatre de la tarda posarem la primera pedra de la que ha d'ésser una temporada ben sonada. El Casal va cap als 40 anys d'existència i això s'ha de celebrar com cal. Al voltant d'un típic berenar, debatrem, estructurarem i bastirem el programa que, amb l'ajut de tots, ha de marcar una fita inoblidable pels catalans de París i els seus amics. Veniu nombrosos. Serà important.

•••••:Última hora

Assabentem als socis i amics que el dia 13 de juliol al vespre, a la Casa d'Espanya, actuaran Els Farsants, dos artistes ambulants que, plens d'enginy i d'humor, creen un espectacle de participació per a infants i adults. Per raons econòmiques i de local el Casal no ha pogut presentar-los. Aneu a aplaudir-los. En guardareu un bon record.

El dia 9 de maig, a les deu del matí, s'havia d'inaugurar, a París, el carrer destinat a portar el nom del geni del violoncel, l'il·lustre nadiu del Vendrell, el gran mestre Pau Casals.

Tot anava endavant, quan el dimecres, 25 d'abril, el senyor Jacques Chirac, batlle de París, per una qüestió tècnica va prendre la decisió d'ajornar-la i va fer saber que faria conèixer oportunament la nova data. Coneixedors de les raons que la motivaren i convençuts que al cap i a la fi el que *in extremis* es va decidir s'ha fet amb la finalitat que tot pugui ser millor i més ben preparat, no hi farem cap crítica, per contra, sí que volem que consti, la nostra gran decepció.

Hi havíem posat tot l'esforç, hi havíem tingut maldecaps i contrarietats que tampoc no creiem que és el moment de fer públiques. En realitat estàvem més que cofois en saber que tindriem entre nosaltres, ja que ens havíem fet coneixedors de les seves

intencions d'assistir a la inauguració del carrer del mestre Pau Casals, el molt honorable Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya i també els honorables consellers Max Cahner i Macià Alavedra, com també el batlle de Barcelona senyor Pasqual Maragall i el seu adjunt senyor Martínez Fraile i el batlle del Vendrell i avui diputat al Parlament de Catalunya, senyor Martí Carnicer, acompanyat del seu segon Ernest Benito Serra, els senyors Ramon Noguera, Josep M. Vilaseca i Joan A. Maragall, membres de la Fundació que porta el nom del mestre, amb el president l'abat de Montserrat, mossèn Cassià M. Just i les no menys significatives d'Enric Casals i Marta Istamin, germà i muller del mestre Pau Casals.

La renomnada cobla La Principal de la Bisbal hauria estat a la cita, disposada a oferir-nos un concert, a l'Hotel Lutètia, el dimarts, 8 de maig, al vespre, després del sopar de benvinguda i una audició de sardanes, el dimecres, 9, immediatament des-

prés de l'acte d'inauguració.

Estava programat que l'affilat del mestre, en Lluís Claret, ens interpretaria un recital de violoncel, a la sala de Festes de la Mairie del XVIIè arrondissement, dimarts a la tarda.

El senyor Bernard Billaud, director general de Relacions Internacionals de París, en nom del senyor Jacques Chirac oferia el dia 9, a la una del migdia, al restaurant La Grande Cascade del Bois de Boulogne, un banquet, després d'haver rebut a l'Ajuntament diverses personalitats.

I cal dir que a tots els actes hi haurien estat presents, a més d'en Joan Reventós, ambaixador de l'Estat espanyol a París, personalitats de relleu, franceses, i catalanes residents a França.

Tot això, que ens omplenava de satisfacció, va ser ajornat per una decisió de darrera hora. En tinguérem una gran decepció, que vull creure que compartiu amb nosaltres.

Josep Bailina

Viatge a París de Garbí-Xarxa Cultural

Una de les vocacions del Casal ha de ser la d'acollir els turistes catalans que visiten la capital francesa i servir, com ha estat el cas amb el grup de Garbí-Xarxa Cultural, de lligam entre els catalans de fora i els catalans a l'interior. Aquesta Setmana Santa fou la tercera vegada que entràvem en contacte directament amb els viatgers de Garbí-Xarxa Cultural. I creiem haver fer el que devíem: acompanyar-los, explicar el que podiem i rebre'ls al Casal d'una manera franca i amistosa. Ja sabem que el Casal no és cap monument a visitar, però sí una etapa sentimental que ha de servir per a explicar la tasca d'ambaixada que li pertoca.

Se'ls oferí un pisolabis, regat pel xampany que Garbí-Xarxa Cultural tingué a bé oferir-nos i, sobretot, explicarem la utilitat i la necessitat d'enfortir el Casal per afirmar la presència catalana a París.

Creiem en la necessitat d'aquests contactes i estem decidits a fer el que calgui per tal de millorar-los i fer-hi participar, en el futur, el més gran nombre de socis possible.

París-Catalunya-París

40è aniversari del Casal

L'any vinent el Casal de Catalunya de París tindrà quaranta anys.

Nascut d'una resistència, l'afany d'afirmació nacional persisteix i emprèn altres viarans. Han canviat les circumstàncies, no l'objectiu. Durant l'opressió, hom combat; en democràcia, hom explica; en tots temps, l'objectiu és Catalunya.

Aquests quaranta anys de Catalunya en terra francesa, ens proposem celebrar-lo amb el fervor i la fidelitat que mereixen, en record dels combatents, avui desapareguts, que crearen la nostra entitat, amb la certitud que Catalunya avança i amb l'esperança de la propera i total realització nacional.

Amb aquest fi, i amb avinença amb Garbí-Xarxa Cultural, hem projectat un viatge col·lectiu a Catalunya. Més que una visita serà el peregrinatge als indrets, monuments i edificis que recorden el passat i prefiguren l'avenir del nostre poble. Des de les empremtes que deixaren les civilitzacions grega i romana, fins a l'esplendor del modernisme, passant pel romànic i el gòtic; des de l'encant de les viles marineres a la impressionant sobrietat de la «Terra ferma».

De París a París, el viatge en autocar durarà uns vuit dies i, comptats els àpats, estatge en bons hotels i entrades i visites de monuments i museus, el preu no serà superior a 1.600 F.

Si ho anunciem amb un any d'anticipació és per tal que els nostres socis i els nostres amics disposin de temps suficient per a reflexionar i prendre les mides i perquè, d'ara a un any, durant la segona quinzena d'abril de l'any 1985, ens trobem nombroses per festejar els quaranta anys del Casal de Catalunya de París.

El Consell directiu

moninació, encara avui vigent: en comptes de Butlletí Oficial s'anomenà "Diari Oficial" i el seu darrer número aparegué el mes de gener del 1939, pocs dies abans de l'entrada dels franquistes a Barcelona. Passaren 39 anys sense aparèixer, fins que el 7 de gener del 1978, el president Josep Tarradellas signà una ordre establint la represa del Diari Oficial de la Generalitat com a "òrgan d'edició oficial de les disposicions d'interès i observança general emanades d'aquest organisme d'autogovern".

I si bé no tota l'acció del govern es reflecteix en les lleis que s'hi publiquen, les grans línies d'actuació d'aquest i les accions més importants són totes objecte de disposicions del govern o de l'Administració i és per mitjà del "Diari Oficial de la Generalitat" que els ciutadans poden assabentar-se'n.

Es per això que ens proposem donar a conèixer les actuacions fonamentals de les institucions polítiques que el poble de Catalunya s'ha donat a si mateix, convençuts que afavoreixen la llibertat, el progrés i, a la llarga, el benestar de la nostra enyorada Catalunya.

J.B.

Nova secció

Ara, amb un nou Parlament, elegit el 29 d'abril i constituït el 17 de maig sota la presidència del senyor Miquel Coll i Alentorn, creiem que és el moment indicat perquè al pròxim número del nostre butlletí d'informació s'obri la secció que anunciava l'article "Encara del 1983 i objectius per al 1984" referent a donar informació de l'actuació normativa de la Generalitat de Catalunya per mitjà del seu "Diari Oficial" i amb la confiança que, un dia o altre i sense tardar gaire, hi podrem assenyalar l'aprovació d'una llei que vingui en ajut dels catalans exiliats necessitats, que desitgin tornar a Catalunya definitivament.

Com sabeu, segons l'Estatut, les lleis del Parlament de Catalunya són promulgades pel president de la Generalitat i solament entren en vigor en ser publicades al Diari Oficial, com també totes les normes, disposicions i actes manats del Consell Executiu o govern i de l'Administració.

El Diari Oficial de la Generalitat es publica exactament amb la mateixa capçalera creada per la Generalitat en el temps de la segona República. Actualment apareix dos cops per setmana, els dimecres i els divendres. La seva història va iniciar-se el dia 3 de maig de 1931, fa exactament 53 anys, i portava la nominació de "Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya". Contenia dos decrets signats pel president Francesc Macià, establint l'organització provisional i atribucions de la Generalitat i nomenant els primers consellers del primer govern de la Generalitat contemporània: Joan Casanovas (Governació i Justícia, i Dret), Ventura Gassol (Instrucció), Manuel Serra i Moret, (Economia i Treball), Salvador Vidal i Rosell, (Foment i Agricultura), Manuel Carrasos i Formiguera (Sanitat i Beneficència) i Casimir Giralt (Finances). El 26 d'agost del 1936 l'òrgan oficial de la Generalitat esdevingué diari, se'n va modificar la de-

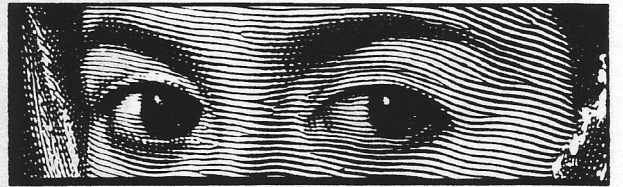
Nous socis

Francesc Ferrer i Riba
Josep M. Ainaud de Lasarte
Juli Gómez i Falguera
M. Esperança Lòbez Cortes
Montserrat Vendrell i Fracisca

Donatius

Emilia Rovira	50,00 F
Josep Tordera	20,00 F
Magdalena	
Vila-Abadal	20,00 F
Maria Van Oriesten	20,00 F
Valentí Ponsa	120,00 F
Joaquim Alemany	20,00 F
Roser Alemany	20,00 F
Miquel Le Goff	20,00 F
Joan Carrera	45,00 F
Amadeu Maeso	20,00 F
Carme Cote de Maeso	20,00 F
Josep Santos	70,00 F
Enric Gabarro	20,00 F
Josep Vallés	20,00 F
Josep Orriols	40,00 F
Josep M. Ainaud	20,00 F
Assumpta Compte	20,00 F
Josep Castells	42,00 F
Josep Piñol	70,00 F
Andreu Martínez	100,00 F
Total	792,00 F

D'ací i d'allà

Lliçons de guitarra clàssica al Casal

La nostra amiga i consòcia Gemma Plandolit, que està perfeccionant a París els seus estudis musicals, ha sol·licitat el nostre local per a donar lliçons de guitarra clàssica. Si algú dels nostres socis i amics volen aprendre o perfeccionar-se en aquest instrument poden posar-se en contacte amb ella trucant al Casal per saber hores i preus. Les lliçons es donen els dimecres a la tarda.

En venda al Casal

Tenim a la disposició de tots els qui hi estiguen interessats, el *Diccionari de la Llengua Catalana* de Pompeu Fabra, en la seva edició manual, pel mòdic preu de 100 F. No el trobareu més barat enlloc!

També disposem del llibre que ha editat el departament de la Presidència de la Generalitat, en ocasió del cinquantesim aniversari de la mort del president Macià, titulat: *Catalunya i la Generalitat: al llarg de la nostra història*. Un llibre excel·lent. El preu per als socis del Casal es de 150 F.

Agraïment

Degut a una "Punta" de l'amic Pius Pujades publicada al diari "Avui", en la qual sol·licitava llibres per a la biblioteca del Casal, hem rebut, últimament, diversos donatius i mots d'encoratjament per la tasca que duem a terme. Volen doncs agrair públicament als amics Pius Pujades, Xavier Tudela i Ramon Felipó la campanya que han desenvolupat per fer conèixer el Casal i la seva comesa.

A l'ensems el nostre reconeixement al senyor Joaquim Pijoan per l'obsequi del seu llibre "Somni" i "Un senyor de Barcelona", d'en Josep Pla; a la senyora Rosa Fabregat i Armengol, que ens envia "El turó de les forques", del que és autora; a l'escriptora Montserrat Corne i Planells, que ens dedica "Entre dos estius", obra que l'any 1980 obtingué el tercer lloc al Premi Sant Jordi; a la senyora Maria Antònia Garrell per la seva tramesa de dos volums sobre la

seva vila: "Granollers, vila oberta", d'Amador Garrell i Alsina i "Granollers: quinze anys 1921-1936", d'Esteve Sarroca; també a la senyora Lourdes Torrella i Gaju, admiradora del poeta Josep Serrat, del qual ens ofereix el seu volum "Fruits de tardor"; a la senyora Núria Rosell per l'obsequi de dos volums: "Proses bàrbares", d'en Prudenci Bertrana i "Històries aldeanes" de Josep Sureda i Blanes.

Una bona amiga del Casal, la senyora Josefina Dexeus, mereix la nostra gratitud per la constància en la tramesa de "Serra d'Or", "L'Avenc" i "Ciència" i per l'abonament que ens ha obert el diari "Avui".

Hem de fer també especial esment, a Xarxa Cultural i a l'Ateneu Barcelonès que ens ha promès un lot de llibres pel Casal.

El president de la Diputació de Barcelona, el senyor Antoni Dalmau i Ribalta, ha tingut l'encert de fer-nos participar en les obres que publica l'institució que dirigeix i ja han arribat a les nostres mans nombrosos volums de les dues col·leccions que publica en col·laboració amb Edicions 62, "Clàssics del pensament modern", i la no menys interessant dels "Clàssics del Nacionalisme català" editada conjuntament amb Edicions de la Magrana, a més de les obres que publica la Diputació.

A tots ells: mercès.

II biennial europea d'escultura de Normandia

El Centre d'Art Contemporani de Jouy-sur-Eure, del qual és animador el nostre compatriota Xavier Oriach, ens assabenta que fins al 2 de setembre d'enguany presenta la II biennial europea d'escultura en la qual exposen artistes de totes les nacionalitats europees, doncs, naturalment, també la nostra.

Cursos de català i festa intercultural a Epinay-sur-Seine

Com l'any passat, hi haurà, a partir de setembre del 1984, classes de català al col·legi Roger Martin du Gard, d'Epinay-sur-Seine.

Els alumnes que han seguit l'opció de català a la classe de sisena continuaran al nivell superior, la cinquena. Igualment, si hi ha prou demandes dels pares d'alumnes que són actualment al CM2, es tornarà a fer l'opció a la sisena.

El dissabte 23 de juny de 1984 a la tarda se celebrarà una festa intercultural al mateix col·legi. Aquesta té com afany el desenvolupar coneixença mútua de les diferents cultures i comunitats humanes, de lluitar contra la intolerància i de promoure el dret a la diferència. Cada nació o regió representada al col·legi tindrà una activitat i una sala d'exposició.

La cultura catalana també hi serà present, amb una sala d'exposició i una demostració de sardanes feta per alumnes del col·legi.

Si teniu un fill que vulgui seguir els cursos de català i si voleu assistir en aquesta festa (entrada gratuïta), escriviu a lu Poisson, professor de català: Collège R.-M.-du-Gard, 36, rue Jules-Védrières, 93800 Epinay-sur-Seine.

Premi Vila de Perpinyà

L'Ajuntament de Perpinyà ens assabenta que convoca, per a l'any 1985, un premi de literatura o monografies diverses dotat amb 25.000 francs i que serà atorgat el dia de Sant Jordi de 1985. Les obres hauran de ser presentades al Centre de Documentació i d'Animació de la Cultura Catalana, 42, avinguda de la Gran Bretanya, 66000 Perpinyà, abans el 31 de desembre d'enguany i la seva extensió mínima deu ésser de 125 fulls de mida holandesa i mecanografiats a doble espai.

La clàssica costellada

Era un dia de sol i de cel clar, un dia de bonança, dia de primavera: era un dia de Casal.

Tradicció obliga i el Casal, ja fa molts anys, va establir un contracte amb el bosc de Saint-Nom-la-Bretèche: cada primer de maig, el bosc i el Casal renovarien el pacte amistós.

Un dia de camp té els seus rites: encendre foc, parar taula, xerrar pels descosits, jugar i engrescar-se per qualsevol cosa. Però el rite de les costelles de xai és el més solemne; mancar-hi és gairebé un sacrilegi. Justament, és el que li esdevingué a un cap de família qui, al moment de voler posar-les a la brasa, s'adonà que havia oblidat les costelles de xai al domicili. Com que es tractava d'una família que s'estima, el que hauria pogut provocar enrabiades, fou motiu d'acudits i rialles. I un assistent

que ho contemplava, va fer aquest comentari: "Aniran passant els anys i recordaran més les costelles que no han tastat el primer de maig, que totes les menjades durant tot l'any".

Tornarem a Saint-Nom-la-Bretèche el primer de maig de l'any vinent. Els arbres del bosc amic ja ens esperen.

"Caliu"

TRES EXPOSICIONS

Subirachs

En el quadre de les exposicions de prestigi que la Generalitat de Catalunya organitza al Centre d'Estudis Catalans de París, va tenir lloc, el dia 16 de maig, en presència de l'ambaixador d'Espanya a París, del conseller de Cultura de la Generalitat i del director del Centre, la presentació d'algunes de les últimes escultures d'en Josep M. Subirachs, artista eminent que té disperses arreu de Catalunya i del món obres de gran qualitat i d'expressiu simbolisme.

Sorprenia en aquesta exposició trobar escultures —pensem en les obres "A David", "Interior", "Llull" i "Maternitat"— tant lligades a l'univers de la pintura per la seva forma, fragmentades en l'espai i plenes d'al·lusions històriques, culturals i sexuals.

Sixt Blasco

A finals de març, a la Biblioteca Espanyola, annex de l'ambaixada d'Espanya, el pintor català Sixt Blasco, a més d'exposar les seves teles, feia una interpretació plàstica de poesia catalana, llegida per un dels nostres concòsics. La seva pintura s'assimila a

la delicadesa del ritme poètic amb el qual envolta les seves pinzellades de gamma extensa i rica en tons purs.

Doris Malfeyto

El dia 22 de maig, a la Galeria La Mandragore Internacional, assistíem al vernissatge d'una exposició col·lectiva d'artistes internacionals en la qual destacava la pintora catalana Doris Malfeyto, esposa del conseller del govern de la Generalitat Macià Alavedra. Tres paisatges de la Costa Brava, plens de llum i d'un rigor lineal amb sorprenents caires estàtics. I uns semi nus de gamma més suau,

que ondulen entre flors i mantells de Manila, d'atraient exquisidesa femenina.

No és, però, el nostre propòsit el de fer crítica artística, per a la qual no estem preparats. En canvi, hauríem de ressaltar la necessitat d'una sala d'exposicions del Casal, de Catalunya. Un lloc on els nostres artistes poguessin exposar en permanència. Indret ideal per a tenir una mostra constant del saber fer de pintors, escultors, fotògrafs, etc., de casa nostra i fons artístic enriquit per l'aportació de tots ells.

Mai no ha estat tan necessària la presència catalana a París i mai tan urgent la construcció o adquisició d'un local digne.

Exorcisme

S'ha declarat la pesta que envaeix casa per casa, carrer per carrer, creant el pànic a la ciutat. Per combatre-la, organitzarem una manifestació antipesta, amb força pendons antipesta i amb eslògans que cridin: "Morin els microbis".

Les vacunes són massa doloreses.

I no mobilitzen ningú.

En Pep del Forn

LA UNED

A finals del mes de març passat, va tenir lloc, a la Casa d'Espanya de París, una reunió d'informació sobre l'Universitat Nacional d'Educació a Distància. Organisme creat l'any 1972 i que fins l'any 1979 no ha seguit més que una línia d'ensenyament mitjà i que des de 1980 ha pres un nou camí cap a un nivell superior, a l'interior de l'Estat espanyol.

I és ara, que un primer acord entre l'Institut Espanyol d'Emigració i la UNED vol acabar amb la selectivitat que constitueix el fet que un emigrat de la segona generació que estudiava el batxillerat a l'estranger no pogués continuar estudis superiors a les universitats espanyoles, sense haver de preparar, novament, una part d'aquest batxillerat i passar nous exàmens.

S'ha creat, doncs, un patronat entre els dos organismes esmentats adés, mitjançant el qual hi haurà beques i ajuts econòmics molt importants per als estudiants. Es creu que l'increment dels estudiants emigrats serà de l'ordre del 60 per cent.

Per començar es crearà una infraestructura especial i amb nous materials, tot i tenint en compte les estructures existents que han donat uns certs resultats a l'Estat espanyol i que tindran aplicació a l'estranger. Aquestes estructures són:

1. La Central, a Madrid.
2. Els centres regionals, o de sosteniment, que no tenen altres mitjans econòmics que els que els donen els ens locals: Caixes d'Estalvis, ajuntaments, etc.

3. Els centres a l'estranger que seran oberts a Frankfurt, Ginebra, París, Caracas i Nova York.

Jo crec que si bé les línies generals són bones, hi manca una part que no ha estat tocada: l'ensenyament de les llengües i de les cultures de les diverses nacionalitats. Seria molt normal que els joves emigrats, i els menys joves també, poguessin acollir-se als beneficis de la UNED per a adquirir coneixements bàsics, primer, i més profunds si cap, no ja pel que fa referència a la seva nacionalitat, sinó també —per què no?— a una qualsevol altra llengua i cultura que no sigui forçosament la pròpia.

Jo crec que en els punts de sosteniment a l'estranger caldria que els coordinadors, professors, mestres, es preocupessin fortament d'aquest problema, sense oblidar que hi ha dones i homes que els poden ajudar, en el sentit de posar en pràctica aquest aspecte de la cultura, que em fa l'efecte que ha estat oblidat.

I que a més, existeixen dins de l'Estat uns ens autònoms culturals i d'ensenyament que tenen el dret i el deure, de prendre part en aquest aspecte de la vida dels emigrats i que, conjuntament amb la UNED i el IEE, han de determinar ben clarament quina pot ser la seva participació per a obtenir, si cal; una millor eficàcia pel bé dels joves i menys joves i, com es diu més amunt, donar un impacte més gran de les nostres cultures a l'estranger.

Ll. F. i M.

Publicacions rebudes

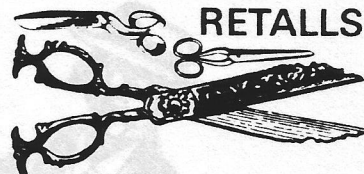
De la Generalitat: "Llei de cooperatives de Catalunya", "Una acció de govern al servei dels joves", "Productivitat a l'empresa catalana 1983", "Estadístiques energètiques de Catalunya", "Guia d'instal·lacions de Joventut", "El sector petroli al món, a Espanya i a Catalunya", "La literatura catalana a l'escola", "Electrificació rural a Catalunya", "Acció de govern de la Generalitat de Catalunya, 1983", "Francesc Macià: una vida en imatges", "Catalunya i la Generalitat: al llarg de la nostra història", "Informe sobre els patrimonis confiscats a les cooperatives el 1939", "Paraules del President de la Generalitat. Gener-Desembre 1982", ademés de prospectes, cartells i catàlegs.

Diaris: "Avui", "Aiona", "Diari Oficial de la Generalitat", "Tribuna" (setmanal), "El País internacional" (setmanal), "ABC internacional" (setmanal).

Revistes: "Correu de la Unesco", "Carta de España", "Notícia de Catalunya", "El món", "L'Opinió socialista" (nova època), Butlletí Agrupació Nacio-

nalista Catalana, "El llamp", "Nova veu", "Som", "Roussillon gourmand", Document del PSAN, Butlletí informatiu d'Omnium Cultural, Aplec de la Sardana de les Roquetes, "Xipreret", "Catalunya Informa", "Mirall, mirall", del CDACC; "Jazz Club Granollers", "L'Insurrecció", de Martorell; "Ekin Euskadi?", "La Nova Falç", "Ciència", "Lluita", "Interval", "El Vilatà", "Serra d'Or", "L'Avenç", Xunta de Galicia, "Ressò", 52 FERIA Internacional de Muestras.

Butlletins dels Casals arreu del món: "El Clau", de Brussel·les; Butlletí de la Comunitat Catalana de Colòmbia; "L'Esqueix", de Casa Nostra de Wintertthur; Butlletí del Centre Cultural de Perpinyà; "El Maelic", de Montevideo; Butlletí del Centre Català de Rosario; "Informació", de Casa Nostra de Ginebra; "Germanor", de Santiago de Xile; Butlletí del Centre Català de Lausana; Butlletí del Casal català de Londres; "Mai no morirem", d'Angulema; "Veu de l'exili català i republicà", de Décines; Butlletí del Casal Català de Tolosa.

Sabíeu que...

Ara fa justament dos-cents anys, el 1734, naixia a Cambrils Antoni de Gimbernat, important cirurgià català, famós pel lligament que porta el seu nom i que transformaria una operació difícil, la d'hèrnia crural, en una operació senzilla; dissenyà també nombrosos estris per a determinades operacions i cures.

* * *

Segons una enquesta realitzada a Cornellà de Llobregat sobre les raons de la no-afiliació i la no-identificació sindical dels joves (solament hi ha un 1 per cent d'afiliats a organitzacions sindicals del total dels joves) el 62,8 per cent diu que la qüestió no els interessa, el 8,4 per cent no està d'acord amb les línies dels sindicats, un 6,1 per cent prefereix arreglar-se sol, el 3,8 per cent afirma que les centrals sindicals estan massa polititzades, un 6,4 per cent no sap què són, el 2,1 per cent no els interessa fins que no treballi, el 0,9 per cent no sap què dir, i un 9,5 per cent manifesten unes altres raons.

* * *

La població de la Terra ha augmentat de prop de 85 milions de persones el 1983, i ha arribat a 4.762 milions, segons un estudi d'un institut demogràfic nord-americà. Segons aquest estudi, la població mundial, que s'ha doblat des de la fi de la segona guerra mundial, a l'any 2000 arribarà als 6.000 milions, si la creixença demogràfica es manté el percentatge actual de l'1,76 per any.

* * *

Catalunya ha estat el tercer país a organitzar la seva volta ciclista. França ho féu el 1903, Itàlia el 1909 i a casa ho férem l'any 1911. El primer club català de ciclisme fou el Club Velocipèdic, fundat l'any 1884 i nou anys més tard, el 1893 s'inaugurava el primer velòdrom barceloní a la Bonanova: tenia 400 metres de corda i era el millor d'Europa.

* * *

La Crònica de Ramon Muntaner, de gran valor literària, la més llarga i la més popular de les quatre grans cròniques catalanes, que és la història de l'ampli període que va des de l'engendrament de Jaume I (1207) fins a la coronació d'Alfons el Benigne (1328), ha estat objecte de tres traduccions castellanes, dues de franceses, una d'italiana i una d'anglesa, sense comptar-hi les fragmentàries.

Les eleccions al Parlament Català

Les eleccions autonòmiques han donat un triomf a Convergència i Unió, més enllà de totes les previsions. Ara bé, no crec que es pugui fer una caricatura utilitària per un grapat d'anys. La realitat sociològica de Catalunya és inexorable i no es pot prescindir d'aquest fet, car altrament seria un suïcidi, des del punt de vista nacional.

Existeixen les dretes, el centredreta, el centreesquerra, l'esquerra, i en ella els comunistes. Si es vol simplificar es pot dir que hi ha avui dues formes bàsiques, que juguen i jugaran encara el paper vertebrador insubstituïble dins del catalanisme: conservadora, l'una; progressista, l'altra.

No crec que l'opció nacionalista estigui molt més arrelada avui, arreu de la nació; és indubtable, però, que molts immigrants han votat el "nacionalisme CiU", perquè volen ésser i són ja part integrant de la societat catalana. Es vulgui o no es vulgui.

Hi ha la gran abstenció: 36,37 %, —encara que per sota de quatre punts de les autonòmiques del 80 i de dos punts les municipals del 79— que correspon al descens de les masses populars davant de la situació econòmica i social de tot l'Estat Espanyol i de la qual en fa responsable el PSOE; i també al fet que l'esquerra, d'altra part, no ha condicionat la seva política al fet català d'una manera general, sigui a Catalunya (defensa de la llengua, de l'escola...), sigui a l'Estat Espanyol, (Loapa, traspassos...), etc.

Ara bé, el que cal que tinguin en compte els guanyadors d'avui, és que no es podran justificar, demà, en el fet de no tenir una majoria per a portar a terme certs aspectes de la defensa de la personalitat a casa nostra. El problema de l'atur, el problema de les petites pensions, i, en contraparti-

da, el problema dels grans salaris als alts càrrecs polítics i administratius, cal donar-hi una solució que "prengui" en el conjunt del poble català.

Les eleccions Parlament català

No n'hi ha prou amb la sentència sobre la Loapa: cal plasmar-la en fets evidents, creant escoles públiques i gratuïtes, on tots els infants tinguin el dret i el deure, com a futurs ciutadans, d'aprendre el català i el castellà, i d'entendre la nostra llengua i la nostra cultura arreu del món, sobretot on hi ha catalans, —per les raons que siguin—, que hi viuen, i que han d'ajudar, i ajudar el govern de la Generalitat a fer conèixer la nostra terra.

Cal també ara exigir, —dic bé, exigir—, que els arxius de Catalunya robats "manu militar" per la dictadura i traslladats a Salamanca siguin retornats a casa nostra, on els nostres historiadors puguin consultar-los per a les seves investigacions. No ens podem contentar amb microfilms (aquests poden molt bé quedar-se a Salamanca), i només encara d'una part dels arxius; cal exigir, repeteixo, tot l'Arxiu de Catalunya, ni més ni menys. No únicament el que fa referència a l'institució de la Generalitat, sinó la que fa referència també a la vida popular catalana: sindicats, ateneus, cooperatives, maçoneria, correspondència dels homes polítics, etc.

Que no s'oblidi que els Casals catalans a l'estranger estan disposats, ajudats pel govern de la Generalitat, a treballar per millor fer conèixer la nostra terra, la nostra vida, la nostra cultura, la nostra llengua, la nació catalana.

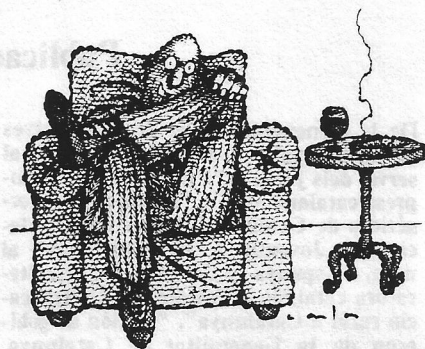
LI. F i M.

S'imposa un pas endavant

Ara que es parla molt —serà moda?— de fer un gran Casal a París, i que cadascú sol dir-hi la seva, jo, que per imaginació no m'he quedat mai curt, també vull ficar-hi cullerada. Comencem pel començament.

Hem de tenir en compte que, a causa dels ràpids canvis que transformen la societat actual, i els que presumiblement vindran a corre-cuita, araconen com a caduc el sistema de caalet tancat i barrat, usufructuat per un grupet de socis arrelats i badallosos. Aquest sistema, que fou lògic a l'època de la postguerra i de resistència, quan representava l'única via legal de supervivència, avui dia, amb els canvis que tots sabem, resulta anticrònic, rònec i, quasi es pot dir, macarrònic, i doncs condemnat a l'immobilisme i a l'asfíxia... (1).

Tothom és conscient que s'imposa un pas endavant, però quin?

Per mi l'ideal seria implantar-se en algun d'aquests "passatges" coberts, que abunden a París, i que són similars a les Galeries de la Llum, Condal o Maldà de Barcelona. O fabricar-se'n un entre dos carrers... I convertir la totalitat, o una part, en un mosaic d'activitats a consonància catalana.

Botigues de turisme, Banc, restaurants, granges amb tortells, ensaïmades de cabell d'àngel, xocolata amb nata... Hum! Una llibreria completa, botigues de gastronomia diversa, hotel o pensió, cafè amb sales de tertúlia i de petites reunions, expo-

sicions de pintura, de ceràmica, d'es-cultura, d'arts populars; oficina per-manent d'informació comercial, in-dustrial, agrícola i d'iniciatives diver-ses, a "doble via" i amb la possibilitat d'oferir una infraestructura fiable de serveis als comerciants i empreses d'import-export de casa nostra. I, què més? Cafè-teatre, cinema, con-cert, poesia... Tot això pensat com a primera fornada. Tot plegat: una rambla catalana, vaja!

I per les nostres festes, a tancar portes, i el passatge seria lloc idoni per a ballades de sardanes, conferèn-cies i altres manifestacions de masses.

Què tot això és somni? Potser sí. Però ja se sap que les belles realitats han estat somniades en un primer temps. Penso que més aviat perilla

d'ésser realitzat quan algú ensumi que, amb els 30.000 catalans residents a París, les carretades de milers que "pugen" a parisinejar cada any i els milions i milions d'habitants d'a-questa ciutat que han tastat Barcelona i Catalunya, i que els hi ha quedat bon gust a la boca, tota aquesta barre-ja de gent constitueix un potencial econòmic força interessant. I pels rea-litzadors seria altament rendible.

Per exemple: vint pintors artistes, funden una cooperativa i es compren un local per exposar les seves obres. Resultat: cada soci pot exposar cada any durant 15 dies a París, gratuïta-ment. I això constitueix una consa-gració.

Doncs, jo postulo per un Casal "di-versificat", però en un espai unit. tot

plegat seria una vertadera corretja de transmissió Catalunya-París i vicever-sa.

Per ara i pel futur.
Qui comença?

Pep Serra

(1) Parlant d'asfíxia, resulta que quan al local actual, casalet-capsa de llumins, hi ha un soci que encén un puro, foragita, de fet, deu socis que s'hi ofeguen i no vénen mai més. I si els cinc fumadores es queden sols, l'atmosfera es transforma en puré de pèsols irrespirable.

Tot agraint la col·laboració dels nos-tres socis, agraint-la i encoratjant-la, hem d'advertir que «CALIU» deixa la plena responsabilitat dels articles sig-nats a llurs autors.

Una exposició al Casal

Una de les vocacions del Casal si tenia un local apropiat, —ja hi som amb el condicional— seria la de pre-sentar als parisencs, la munió d'ex-cel·lents artistes plàstics i pictòries que el nostre país posseeix i que sempre ha posseït. Una sala perma-nent d'exposició de les obres dels ar-tistes catalans a París, seria una porta oberta per a valoritzar i fer descobrir un dels aspectes més rics de la nostra cultura.

El Casal ha fet un tímid i primer pas oferint el seu estatge, davant la insistència de l'artista, al pintor i es-cultor Romà Bonet i Giné, tot i sabent que les condicions no són prò-pies per a presentar cap exposició. Però ho ha fet precisament per a cridar l'atenció de tots aquells que creuen en l'impuls i la força de la nostra cultura; per a assenyalar les possibilitats que un Casal digne de Catalunya podria fer pel seu prestigi.

En Romà Bonet, fill del cèlebre ar-tista i caricaturista Bon, ha exposat di-buixos, aquarel·les i pastels durant la setmana del 18 al 22 d'abril d'en-guany.

Aquest artista ha seguit la formació clàssica de tot artista que pretengui conèixer les arrels de tota expressió plàstica i pictòrica. L'any 1962 guanya-va el 1er Premi "Cercle Malló" i li era concedida una beca d'estudis a París, oferta pel govern francès. El 1964 obtenia la medalla d'or i el 1er Premi d'escultura en el "VI Certamen Nacional de escultura" a Barcelona. Exposà a la Sala Jaimés en 1968. Set anys més tard ho farà a Bremen (Ale-manya), a Perpinyà i a la Galeria Ang-lada de Barcelona. En 1977 torna a la RFA, a Hamburg, on tres anys més tard hi serà de nou en una expo-

Romà Bonet i Giné

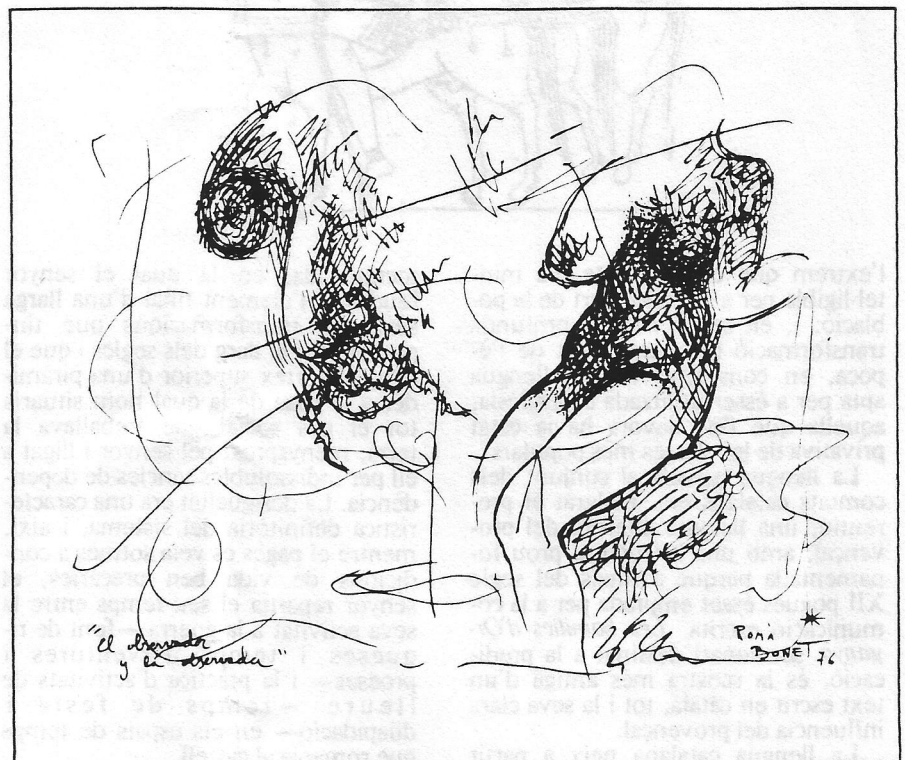
sició col·lectiva. El 1981, són els cata-lans de Madrid qui li cedeixen les seves sales d'exposició. Torna a França l'any passat, essent acollit per la FNAC de París. El mes de març d'enguany és la Casa de Madrid de Barcelona qui exposa les seves obres.

Em Romà Bonet ha nascut en un ambient propici per a tastar a totes les formes d'expressió picturals i plàstiques, però sap les dificultats que com-porta trobar el camí de la pròpia cre-ació. Sense tancar-se en uns concep-tes determinats i malgrat el seu eclec-

tisme, l'atrau l'expressionisme rabiós, anàlogic d'alguns artistes ale-manys contemporanis, però amb els quals no ha tingut cap contacte.

Conversant amb aquest artista s'entreu la determinació serena de la vocació que el fa viure, com aquestes lluminoses i sensibles aquarel·les que han estat exposades uns dies entre les humils parets del Casal.

Com seran els seus olis? I les seves escultures?

Els trobadors

La formació de la llengua catalana comença als darrers temps de l'Imperi romà als territoris del nord-est de la província romana de la Tarraconense. La influència dels comerciants i soldats, que arribaven de diferents països, quallà en la llengua dels pobladors, que s'allunyà progressivament del llatí clàssic. La diferenciació entre el llatí culte, preservat en gran part per l'acció de l'església i en els documents oficials, i el llatí vulgar arribà a ser tan gran que al Concili de Reims (813) s'ordenà la predicació en llengua vulgar. En funció d'aquestes constatacions es poden extreure dues conclusions: en primer lloc; en arribar el segle IX, el llatí vulgar havia evolucionat fins a

luntat literària i amb unes característiques ben diferenciades de la resta de les literatures de l'època; malgrat la seva unitat cultural amb tots els territoris de la seva àrea geogràfica, la literatura catalana sorgeix amb una doble vessant: d'una banda trobem la literatura dependent de l'església, escrita en aquest català primerenc, i d'altra banda, una literatura més formalista, més professionalitzada per la figura del trobador, lligada a la vida de les corts feudals, i escrita en llengua provençal.

La societat medieval estava dividida en tres estaments: els cavallers, posseïdors de les armes, l'església, i el poble. L'estructura social del feudalisme mena a una societat aris-

seu cercle vital dins el clos tancat de la classe dominant: és feta per trobadors, pertanyents a famílies nobles, i fins i tot reis; és adreçada a dames que viuen a la Cort, i escoltada pels cortesans. Però encara s'hi pot afegir un altre tret que la defineix com una producció genuïnament aristocràtica; l'obra dels trobadors catalans no és escrita en la llengua vulgar de la gent dels entors, és escrita en vulgar diferent: el provençal, llengua de les Corts de l'altra banda dels Pirineus, que és la llengua per excel·lència de la poesia (no es troba prosa en provençal), i és la llengua portadora d'una manera refinada i culta de viure i entendre la vida, dins aquells petits mons inaccessibles per a tots els qui no hi havien nascut: les Corts d'Amor. Una unitat de civilització basada en el goig per la vida, el plaer, la sensualitat, l'extroversió, de la qual la dona (midons o domina) era el centre.

El concepte de l'amor que exposa la literatura trobadoresca és un concepte en el qual s'entén per "cortesiana" la conducta de l'individu que viu a la Cort, i que és model de refinament, d'educació, d'espiritualitat... L'amor cortès es vertebrava en tres paràmetres: Dama-Fidelitat-Amador, esquema paral·lel a: Senyor-Fidelitat-Vassall, fonament de tota l'estructura feudal. La ama (midons o domina), generalment casada, rep vassallatge del trobador (hom), tot iniciant una relació que haurà d'ésser mantinguda en secret. El nom de la dama apareix molt rarament d'una manera explícita en les composicions; normalment resta amagat sota un pseudònim (senhal), però, així i tot, és normal que apareguin les figures dels acusadors (lausengiers) que alerten el marit (gilòs) a fi d'aconseguir privilegis del marit.

La dona és sovint una via d'ascensió social per al jove trobador que arriba a la Cort. La "domina" coneix els entrellats cortesans i té una gran influència sobre aquests. La protecció de la dama el situa en un lloc de privilegi.

La lírica provençal es troba sotmesa a unes normes estrictes pel que fa a la divisió d'estils i gèneres. Existeixen bàsicament dos estils: el *trobar lleu*, lleuger, directe i emotiu, i el *trobar*

l'extrem que el llatí culte era intel·ligible per a la major part de la població; i, en segon lloc, la profunda transformació del pensament de l'època, en considerar com a llengua apta per a ésser utilitzada a l'església, aquella que fins llavors havia estat privativa de les classes més populars.

La llengua parlada al conjunt dels comtats catalans era, malgrat el prementiu, una llengua diferent del provençal, amb una estructura prou fonamentada perquè a finals del segle XII pogués ésser emprada per a la comunicació escrita. *Les homilies d'Organyà*, sermonari destinat a la predicació, és la mostra més antiga d'un text escrit en català, tot i la seva clara influència del provençal.

La llengua catalana neix a partir dels primers textos amb una clara vo-

tocratitzada, en la qual el senyor feudal és l'element final d'una llarga sèrie de transformacions que tingueren lloc al llarg dels segles i que el situa al vèrtex superior d'una piràmide, a la base de la qual hom situaria tot el cos social que treballava la terra, menyspreat pel senyor i lligat a ell per indissolubles vincles de dependència. La desigualtat era una característica definidora del sistema, i així, mentre el pagès es veia sotmès a condicions de vida ben precàries, el senyor repartia el seu temps entre la seva activitat a la guerra —font de riqueses i temps d'aventures i proeses— i la pràctica d'activitats de lleure —temps de festa i dilapidació— en els espais de temps que romanien al castell.

La literatura trobadoresca situa el

clus, d'expressió difícil, hermètic i sovint moralitzador.

Pel que fa als gèneres estaven codificats segons la temàtica, els conceptes, l'expressió i les formes retòriques externes. Els principals eren: *cançó*: gènere per expressar la sensació amorosa: lloa i idealitza la dama; *sirventès*: poesia moralitzadora, d'atac personal o bé de propaganda ideològica; *plany*: lloança a un personatge mort; *pastorel·la*: tracta de la trobada entre un cavaller i una pastora; *alba*: canta el despertar dels amants que s'han de separar quan arriba el nou dia.

Cal dir que la diferència més notable entre un trobador i un joglar era que el trobador era d'origen noble; així trobem trobadors importants com Alfons el Cast i Pere el Cerimoniós. Els joglars, d'origen modest, no coneixien les regles de trobar, repetien les cançons escrites pels trobadors o bé es posaven al servei d'un trobador i en cantaven les cançons per encàrrec seu, a canvi d'anar aprenent l'ofici.

Una de les poesies amoroses de Guillem de Berguedà, és aquest debat fictici amb una oreneta, escrit

el 1185, on el trobador no fa sinó vantar-se de l'amor qu li professa certa dama, el nom de la qual amaga sota el "senhal" de Bon Esper. Guillem de Berguedà fingeix que l'oreneta li porta un missatge d'aquesta dama, que no pot viure sense ell i que tem que no l'hagi oblidada; i el trobador aprofita l'avinentesa per a gloriejar-se de la futura proesa de derrocar per l'herba, en combat singular, el seu rival el trobador Raimon Jordan. Es tracta, doncs, d'una fanfarroada expressada en forma de missatge portat per un ocell.

Oreneta, ton cant em fa enfurir

Oreneta, ton cant em fa enfurir
Què dius, què vols, que no em deixes dormir?
M'has enutjat, no sé pas què et diria:
jo un xic malalt de Gironda venia.
Bona Esperança no et donà cap missatge,
cap bon salut? Poc entenc ton llenguatge!

Senyor i amic, de pressa em féu eixir
la qui us desitja i potser us fa glatir.
Que si ella fos oreneta, vindria,
i arran de llit on dormiu, restaria.
Més com no sap on viviu ni el viatge,
"Veges", em fa, "si el que et diu m'encoratja".

Oreneta, millor et vul acollir,
i més honrar, benamar-te, servir.
Que et salvi Déu, que tota cosa guia
i creà el cel, el món, la nit i el dia.
I si t'he dit algun mot que t'ultratja,
per mercè et prec que no em sigui damnatge.

Senyor i amic, la qui m'ha fet venir,
la vostra dama, només em sap dir:
"D'un anell d'or i un fermall que em guarnia,
fes-li'n record, que amagar-los caldria:
També posi mà innocent fe en gatge
amb aquell bes que n'hagué d'avantatge".

Oreneta, jo no em puc departir
del rei que em mana a Tolosa partir.
Més sàpigues que jo a la praderia,
prop d'on el riu Garona fa sa via,
mal pesi a molts, estassaré a l'herbatge
en Mon Jordan, que punir no és ultratge.

Senyor i amic, Déu us vulgui assistir.
Però el que és jo, ara us haig de jaquir.
Ai, hi haurà algú que plomar-me somnia?

I quan sabrà que sou a estrany paratge,
en patirà son cor fer i salvatge.

Frases, dites i proverbis

Oli, oliada

La notícia s'estengué com taca d'oli (1). Trucades em rebérem moltes. El Casal, que normalment és una bassa d'oli (2), es trobà qüestionat per tot arreu. Ens deien: "Això passa de taca d'oli" (3). Per què no se celebrava l'acte? Els del Consell sabíem que haviem begut oli (4), que l'ajornament no era qüestió de pa sucat amb oli (5) i hauríem volgut que tot fos com oli en un llum (6); però som impotents davant aquestes decisions. Això ens servirà d'experiència per no dir oliada que no sigui passada l'octubrada (7). Som innocents i pacients. Per una vegada no és vàlid allò de qui oli remena, els dits de n'unta (8). Heus ací la veritat, que sura com l'oli.

(1) Dit d'una notícia que es propaga.

(2) Un indret calmos, pacífic, tranquil.

(3) Ésser, una cosa, exagerada.

(4) Es diu d'aquell que ha perdut tota possibilitat d'escapar-se d'una cosa desagradable.

(5) Dit d'una cosa poc important, sense valor.

(6) Ésser un remei ràpid i molt eficaç.

(7) Passat l'octubre, temps de fer l'oli. No estiguis segur fins tenir-lo a la mà.

(8) Al·ludeix a qui ha pres part en un negoci brut.

(Adaptació al català d'Alfred Badia. Tret de la col·lecció "Eines de treball", editat per la Generalitat de Catalunya).

(Ve de la pàgina 13)

Quan s'ha fet això es posa en el sofregit que s'haurà anat tornant fosc: suc dens i molt confitat. La lentitud d'aquestes operacions és indispensable. Quan es dona tot per ben acabat, s'hi tira el peix, els crustacis i el que fa falta. Tres salsitxes no hi fan cap mal. Després s'hi tira l'arròs i el brou si es té, o l'aigua. Tirar l'aigua a l'arròs és molt important, per evitar que l'arròs s'agafi. Tot plegat s'ha de remenar amb calma. Si el foc s'anima massa, la cassola s'ha de posar al marge. L'arròs negre no ha de ser sec, sinó sucós.

Gastronomia de l'Empordà

Vins de Peralada, bunyols de l'Empordà, cargols a la petarellada de Llança, cuixa d'anyell a l'estil rossellonès, enciamada rica, fesoletxa picats amb sucre, llonganissa dolça, peix amb picada marinera de Roses.

En un número anterior de "CALIU" obríem aquesta rúbrica convençuts de la utilitat de la coneixença de les nostres comarques. Per manca d'espai i de temps publicarem solament un article dedicat a l'Alt Camp. Avui, seguint la trajectòria alfabètica li pertoca a l'Alt Empordà.

D'una extensió de 1.342 km², l'Alt Empordà és una de les dues comarques administratives en què es divideix la comarca natural de l'Empordà. La seva culminació se situa al Prepirineu, al puig de Bassegoda, (1.376 m.), i a l'Albera al puig de Neulós, (1.256 m.) Pel nord limita amb el Vallespir (Catalunya francesa); a l'oest amb la Garrotxa; al sud amb les comarques del Gironès i el Baix Empordà; i a l'est s'obre a la mar Mediterrània, amb la gran badia de Roses. Dos rius d'una certa importància travessen la comarca: la Muga, que neix al Pirineu (65 km. de curs i un cabal de 8 m³/s.), que recull les aigües de l'Albera, i el Fluvià (91 km. de curs i 10 m³/s.), que té l'origen a les muntanyes de la Garrotxa.

El clima és mediterrani humit i les temperatures són moderades, amb una mitjana anual de 16° C, malgrat unes màximes i mínimes bastant separades, i sobrevenen glaçades al període de novembre a març. Una de les característiques més importants del seu clima és la tramuntana, paraula que vol dir "de darrere les muntanyes" o sigui del nord. És un vent impetuós, d'una força fenomenal, que, si rellisca sobre el Canigó nevat i glaçat, li encomana una fredor insuportable.

La vegetació és principalment me-

diterrània septentrional, amb preponderància de la sureda i de l'alzinar amb marfull. A muntanya, s'hi troben roures i castanyers.

La seva capital és Figueres, amb una població de 30.500 habitants. Segueixen en ordre d'importància Roses (8.130 h.), l'Escaló (4.050) i Llança (uns 3.000).

Les tres quartes parts de les terres són dedicades als conreus de blat, moresc i userda i la restant és dividida en parts més o menys iguals entre la vinya i l'olivera.

La ramaderia té també importància en aquesta comarca, la cria de porcs i aviram és cada dia més intensa. A la costa, la forma de vida és mixta: pesca i treballs agrícoles. Els pescadors que es dediquen exclusivament a la pesca es concentren als petits ports de Roses, Cadaqués i l'Escaló.

La indústria no té gran importància, amb productes de fosa, maquinària agrícola, bicicletes i diferents tipus de motors. Però, en canvi, el turisme és un nou recurs econòmic que repercuteix en tots els sectors de la vida de l'Alt Empordà, per la considerable extensió que ha pres. Si per la raó que fos el turisme s'acabés, el país quedaria en una pobresa total.

Jalons històrics

Els grecs, provinents de Massília (Marsella), fundaren Empúries, però interessats solament pel comerç, quan veieren arribar una esquadra romana s'hi sotmeteren i deixaren entrar Escipió sense cap dificultat. Els romans construïren una població al costat del poblat grec, que en gran

part encara és per excavar. I d'Empúries començà la romanització de la Península, creant les vil·les, o sigui els masos o cases de pagès.

La invasió dels mahometans no ha deixat cap rastre a l'Alt Empordà. Després de la Reconquesta hi hagué aglutinació al voltant de les grans vil·les romanes i es van crear així nous pobles. L'arribada dels benedictins desenvolupà la construcció de monestirs, dels quals destaca Sant Pere de Roda que és, avui, la més im-

pressionant ruïna que conté el país. I foren aquests benedictins els qui ensenyaren a cultivar la terra la gent del país. Fet de summa importància.

Des del 1285, amb la invasió de Felip l'Ardit, fins al 1823, amb la dels Cent mil fills de Sant Lluís, l'Empordà ha sofert nou invasions dels exèrcits francesos i aquests fets impliquen, com es comprèn, devastació i saqueig.

Després d'uns quants decennis del segle XIX, en un estat d'atonía, l'Empordà esdevingué progressista i fou un gran element per portar a cap la revolució de Setembre. Prim tingué molts amics a l'Empordà. Es produí una cosa curiosa: com més progressista s'anà tornant l'Empordà més carlina es tornava la Garrotxa, que n'és veïna.

La comarca de l'Empordà fou escenari, per la seva situació geogràfica, de la tràgica retirada de l'exèrcit republicà i de l'èxode de tot un poble el febrer del 1939.

Els seus fills més il·lustres

Va néixer a l'Empordà el gran cronista medieval Ramon Muntaner, que era fill de l'hostaler de Peralada. Però Muntaner fou un empordanès que a penes visqué a l'Empordà. Seguí la Cort per tot arreu i morí quan era batlle d'Eivissa.

Abdó Terrades i Pulí (Figueres 1812-Medina Sidonia 1856). Politic republicà, alcalde de Figueres. Autor de la cançó *La Campana*, musicada probablement per Anselm Clavé, i d'una obra de teatre *El rei Micomico*, paròdia de la institució monàrquica.

Josep M. Ventura i Casas (Alcalá la Real 1817-Figueres 1875), Músic i compositor, conegut amb el nom de "Pep Ventura". Nasqué accidentalment a Andalusia, perquè el seu pare, militar català, hi fou destinat, però als dos anys tornaren a viure a Roses. Innovà la sardana, coordinà una nova composició de la cobla i s'esmerçà a transcriure tonades populars com *El cant dels ocells* i *Per tu ploro*. Fou un autor molt prolífic i

gran divulgador de la nostra dansa nacional.

Narcís Monturiol i Estarriol (Figueres 1819-Sant Martí de Provençals 1885). Inventor i polític. Construï una nau submarina, "El Ictíneo", que assajà al port de Barcelona, l'any 1859, amb èxit parcial. Inventà altres màquines i un procediment per a la fabricació de paper engomat.

Caterina Albert i Paradís (l'Escala 1873-1966). Novel·lista, autora teatral i poetessa naturalista coneguda pel pseudònim de "Victor Català". De les seves obres destaquen: *Drames rurals* (1902), *Solitud* (1905), *Contrallums* (1930) i *Jubileu* (1951).

Salvador Dalí i Domènech (Figueres, 1904). Pintor, decorador i escriptor. Freqüentà a Madrid el grup de poetes i artistes conegut més tard per *Generació del 27*, i a la darrera dels anys vint esdevingué la figura més brillant del surrealisme pictòric. A París conegué la muller de Paul Eluard, Gala Dianaroff, que des d'aleshores fou la seva dona i consellera. Fou expulsat del grup surrealista acusat de feixista per André Breton. La seva obra és immensa i polifacètica.

MUSEUS

Cadaqués

Museu Perrot-Moore d'Art Gràfic Europeu: Plaça Frederic Rahola. Obert l'estiu de les 17 a les 22.30.

Fou inaugurat l'any 1978 i és instal·lat a l'antic hotel Miramar Cap de Creus, que en el seu temps fou freqüentat per coneguts intel·lectuals i artistes (Meifren, Picasso, Eugeni d'Ors, García Lorca, Mir, Man Ray, Rusiñol, Duchamp, Gala, Miró, Buñuel).

Importantíssima col·lecció d'art gràfic europeu considerada una de les millors del món, amb obres de Brueghel, Dürer, Cranach, Raphael, Rubens, Poussin, Rembrandt, Tiepolo, Goya (amb una sèrie dels "Capricios") i una altra dels "Desastres de la guerra"). Toulouse-Lautrec, Matisse, Léger, Picasso, Miró, Tàpies, Clavé, entre altres. Es mostren diverses tècniques i procediments del gravat i exhibició d'alguns estris utilitzats en els processos de gravació. Molt recomanat.

Castelló d'Empúries

Museu parroquial, instal·lat a la sagristia del segle XVIII, que conserva una volta romànica (segle XI) de la primitiva església parroquial. El temple actual, conegut com "la catedral de l'Empordà" és una mostra molt notable d'arquitectura (segle XIV) i escultura (portada segle XV) gòtica; la torre, però, és d'estil romànic.

Mostra d'orfebreria religiosa amb peces del segle XV al XVIII (creus, calzes, sacres, canelobres, custòdies). S'hi exhibeixen també pintures, es-

cultures i mobiliari del segle XVIII. A l'altar major es pot admirar el gran retaule (segle XV), obra de l'escultor Vicenç Borràs.

Visita interessant per l'entorn urbà i arquitectònic.

Empúries-l'Escala

Ruïnes d'Empúries i museu monogràfic de les excavacions. Obert de les 9 a les 20.

De gran interès per a la coneixença de la història. Arqueologia ibèrica, grega i romana procedent de les excavacions: ceràmiques, inscripcions, escultures, mosaics, numismàtica, objectes sumptuaris i d'ús comú. La visita a les ruïnes permet de contemplar les excavacions de la ciutat grega i romana. Un dels conjunts arqueològics més valuosos de la península.

Figueres

Teatre-Museu Dalí. D'11 a 12.30 i de 16.30 a 19.30.

Antic teatre municipal de mitjan segle XIX, convertit en museu des-

prés d'ésser parcialment destruït per un incendi. Interessant cúpula de retícula metàl·lica, obra d'Emilio Pérez Pinero.

Original presentació i ambientació de l'obra del polifacètic Salvador Dalí: pintura, dibuix, gravat i altres realitzacions. S'hi exhibeixen, així mateix, interessants obres procedents de la col·lecció particular de l'artista (Greco, Fortuny, Meissonier, Bouguereau, Dou, M. Urgell, Pu-

jols). Hi ha, finalment una sala monogràfica dedicada a Antoni Pitxot, pintor i amic de Dalí.

Museu de l'Empordà, a la Rambla Sara Jordà.

Col·leccions d'arqueologia, art i història provinents de l'Empordà que van de peces protohistòriques, ibèriques, gregues i romanes (ceràmiques, vidres, objectes d'ús comú) fins a modernes del segle XIX (indumentàries, vaixells, etc.) Cal destacar la important mostra de pintura amb obres de Ribera, Mengs, Maella, Lucas, Martí Alsina, Vayreda, Sorolla, Masriera, Mir, Nonell, Sunyer, Tàpies, Cuixart, entre altres.

CUINA

Arròs negre de l'Empordà

Al litoral de l'Empordà es fa l'arròs negre perquè és de color fosc a causa del sofregit tan complet que s'hi fa, i que n'és la base. A la resta del país es fa un arròs esgrogueït o groc pel safrà que s'hi posa i el sofregit poc intencionat.

Mig quilo d'arròs, dos-cents grams de costelló de porc, una mica de conill (sobretot si no és casolà), dos-cents grams de menuts de pollastre, la sèpia, els calamarsets, alguna rodella de pollastre, escamerlanets o llagostins. Dos litres i mig de brou de peix lleuger. Una ceba grossa trinxada. Dos tomàquets madurs i pelats. Un gra d'all. Una mica de pebrot del

temps, és a dir, quan n'hi ha tallat. Greix i oli. Tot això ha de servir per a fer el sofregit.

Posada la cassola al foc amb greix i oli, quan és escalfat s'hi tiren per fer el sofregit els menuts d'aviram, el costelló i el conill de bosc (si n'hi ha). El sofregit ha de ser llarg. Quan està tot daurat s'hi va posant la carn trinxada, i quan és rossa s'hi posa el tomàquet i el brou suficient. Tot molt lentament.

Mentrestant s'hauran preparat els peixos i els crustacis, tallats i saltejats.

(Passa a la pàgina 11)

Racó poètic

Marià Manent i Cisa

(Barcelona 1898)

Gran poeta i traductor, amic d'en Josep Carner, Marià Manent compon amb naturalitat plàcida i serena. El poeta ha dit: "La poesia ens espera, de vegades, al cor del silenci, en objectes, en éssers i concordances que inexplicablement se'ns tornen símbols i semblen condensar el misteri del món". Llençatge el seu d'una extrema puresa, d'una volguda contenció que desperta el tebi batec d'un anhel o d'una nostalgia vivents. Al llarg de la seva vida literària, Marià Manent ens ha donat testimoniatge d'una sensibilitat aguda i d'una extrema discreció, que potser ha contribuït a fer que no es coneguïn prou diversos aspectes de la seva obra.

CANÇÓ

LLUNA DE GENER

A fora fa una nit d'argent molt clara,
i jo arraulit vora del foc mesquí!
La lluna està vetllant com una mare
el llogarret, l'alzina, l'estany que s'ador-
mí.

Prou sento com un gran desig amara
el meu cor, i em voldria deixondir
i caminar sota la lluna clara,
pels senderons on brilla, gebrat, el ro-
maní.

Pero m'estic vora el meu foc mesquí.

DIUEN: LA MAR ÉS TRISTA...

Diuén: la mar és trista. Quin trepig
fa cada onada, quan s'esberla!
I veig una mar trista, però, al mig,
tu, com una perla.

Diuén: la terra és trista. Quin trepig
fa cada fulla! Mig nogosa.
I veig la terra trista, però, al mig,
tu, com una rosa.

Amigueta, el turmell
dus humit de rosada:
cervatell, cervatell,
cervatell vora l'aigua.

T'ha quedat a la pell
el color de l'albada:

cervatell, cervatell,
cervatell vora l'aigua.

La cançó d'un ocell
t'ha entristit la mirada:
cervatell, cervatell,
cervatell vora l'aigua.

ODA ALS CARROS MATINERS...

¿M'estic al llit, sense trontoll,
ara que l'alba els finestrons colora,
o duc als llavis un bri de fonoll,
dintre d'un carro perfumat de boll,
pels empedrats de la Ciutat sonora?

Aquest trontoll tan seguit
tot el meu cos sotragueja — diria —.
I el so dels picarols m'ha deixondit,
ritme valent i clara melodia,
com si el cavall m'arrossegues el llit.

Són filagarses de tenebra
els guarniments, amb un or malaltís.
Les morisques de coure han deixondit el gebre
de les roderes, vidre fonedís.
L'egua ha vist en la pura tenebra
les estrelles caient a l'abís.

I ha sentit pel camí del tossal
el refresc perfumat de la pineda.
Tot el cel era fi com la seda
i, al bell cim de la vela, el fanal
ha copsat dintre de la llauna freda
el batec d'una estrella immortal.

Calin

41 RUE BERZELIUS - 75017 PARIS - TEL. 263 06 81 - C.C.P. 5685-77 PARIS